

**BESZÁMOLÓ AZ ZENEI NEVELÉS NEMZETKÖZI TÁRSASÁGA
KÖZÖSSÉGI ZENEI TEVÉKENYSÉG BIZOTTSÁG
(ISME COMMUNITY MUSIC ACTIVITY COMMISSION)
SZEMINÁRIUMÁRÓL
(Tbiliszi, Grúzia, 2018. július 9-14.)**

A **Zenei Nevelés Nemzetközi Társasága (ISME)** 1955 óta két évente rendezi világkonferenciáját¹. Az 1970-es évek második felétől kezdődően az ISME szervezetébe tartozó, érdeklődési kör alapján szerveződött bizottságok (Commissions) önálló szemináriumot rendeznek a világkonferenciát megelőző hetekben.

2018-ban a közösségi zenei tevékenység iránt érdeklődők a grúziai Tbilisziben gyűltek össze július 9 és 14. között. A szeminárium témája: „Az *inspiráló kíváncsiság: A közösségi zenélés változatos hangjainak ünneplése*” volt. A rendezvénynek a Nemzeti Pedagógus Továbbképző Központ adott otthont. A szemináriumon összesen 72-en vettünk részt, Magyarországot egyedül képviseltem.

---

¹ McCarthy, M. (2004): *Toward a Global Community: The International Society for Music Education 1953-2003*. ISME, Nedlands, WA.

<https://www.isme.org/sites/default/files/documents/ISME%2BHistory%2BBook.pdf>

Csoportkép a szeminárium utolsó napján, Pete Mosertől

Közösségi Zenei Tevékenység Bizottság (Community Musical Activity – CMA) mai formájában 1983-ban jött létre, mikor feloszlatták, majd újjászervezték az „Iskolán kívüli Oktatás” Bizottságot. Alapelve, hogy „a zenélés az emberi kifejezés és kommunikáció alapvető formája, egyike azon tényezőknek, amelyeket a társadalmi és kulturális identitást megteremtik, és a zenei tevékenység önmagában is nevelő hatású abban az értelemben, hogy elősegíti a személyes és társas fejlődést és önmegvalósítást.”² Távoli előzménye, a „Közösségi oktatás” (Education in the Community) egyike volt az ISME első, 1955-ben már működő bizottságainak. A CMA első önálló szemináriumát 1988-ban, Új-Zélandon tartották.

Az *Oxford Handbook of Community Music*³ megállapítása szerint a jó közösségi zenei program a zenélést – az egyik legkomplexebb emberi tevékenységet – egyszerűvé és mindenki számára elérhetővé teszi. Ez sokunk számára visszhangozza Kodály „a zene mindenkié” gondolatát, azonban a „hogyan tehetjük azzá” gyakorlatában sokszor más utat jár. Jellemző a hallás után tanított vagy közösen alkotott, improvizatív jellegű örömmzenélés, ahol az „együtt-érzés”, együttes önkifejezés, a társadalmi – vagy bizonyos esetekben – ideológiai-politikai üzenet fontosabb, mint az eredményeként létrejövő zene esztétikai „minősége”. Célkitűzésében és módszereiben inkább a közösségfejlesztéshez

² McCarthy, p. 111.

³ Bartleet, B. and Higgins, L. (2018): *Oxford Handbook of Community Music*, New York, NY: Oxford University Press.

(ill. időnként a zeneterápiához) áll közelebb, mint a hagyományos értelemben vett zenetanításhoz, ill. amatőr zenei tevékenységhez, mint amilyen a magyar kórusmozgalom.

Huib Schippers⁴ három fő kontextusban értelmezi a közösségi zenélést:

- *a közösségi zenélés mint organikus jelenség*: olyan zenei gyakorlatok/hagyományok, amelyeket megőrzött a közösség, amelyből származik. [...] A fenntartásukhoz szükséges források általában a közösségben rendelkezésre állnak.
- *a közösségi zenélés, mint beavatkozás [intervenció]*: egy kifejezett vagy észlelt probléma megoldását elősegítő, a közösség számára és/vagy bevonásával tervezett zenei tevékenység; célja, hogy újjáélesszen régi vagy bevezessen új gyakorlatokat. Általában rövidéletű kezdeményezések, a fenntartásukhoz szükséges személyi, intézményi és anyagi források hiányában.
- *intézményesített közösségi zenélés*: a közösség (vagy más érdekcsoportok) szükségleteit szervezeti struktúrába foglalja, hogy hosszú távú megoldást biztosítson a közösség számára. A legtöbb esetben az anyagi forrást valamilyen központi hatóság biztosítja, amely a közösséget saját hatáskörének tekinti ugyan, de többségében a közösségen kívül helyezkedik el, és esetleg megszab olyan feltételeket is, amelyek túlmutatnak a közösség szükségletein (pl. mérhető kimeneti eredmények vagy politikai haszonszerzés).

A **2018-as szeminárium témacsoportjai** is ezt a felosztás idézik:

1. *Hagyomány, lokalitás, kulturális identitás*

Ország-specifikus bemutatása annak, hogy a közösségi zenélés hogyan változott a különböző időszakokban, ill. milyen események (kulturális, politikai, oktatási) befolyásolták ezt.

2. *Kapcsolatok (civil, kormányzati, for-profit szektor) és társadalmi összetartozás*

Kik lehetnek meglepő szövetségek, partnerek? Milyen közösségi zenei gyakorlatok támogatják a társadalmi összetartozást? Milyen gyakorlatok hathatnak károsan? Hogyan segítheti elő a közösségi zenélés a társadalmi változásokat?

---

⁴ Schippers, H. (2018): Community music contexts, dynamics, and sustainability, In: *Oxford Handbook of Community Music* New York, NY: Oxford University Press, p. 23-43.

3. Jólét, egészség, emberi jogok

A közösségi zenélés szerepe a benne résztvevők egészségének, jólétének megőrzésében. Hogyan jelennek meg az oktatáshoz, biztonsághoz, szólásszabadsághoz való jogok, hogyan vannak jelen az alapvető emberi jogok a nemzetközi közösségekben? Mi a szerepünk a krízis, jelentős társadalmi átmenetek és zavargások idején?

Lee Higgins, leköszönő ISME elnök és a közösségi zenélés kutatásának egyik meghatározó szerzője hangsúlyozza, hogy a közösségi zenei tevékenységet leginkább az intervencionalista iránnyal azonosítják, az angolszász mintát követve.⁵ Ez alapján nem meglepő, hogy a résztvevők és előadók többsége is angol anyanyelvű országból érkezett (főként Egyesült Királyság, Kanada, USA, Ausztrália, Dél-Afrika, Új-Zéland), s hogy az előadások többsége ezt az irányt követte.

Hallottunk börtönökben fogvatartottak rehabilitációját segítő (Mary Cohen, Edward “Ted” Messerschmidt, Hillary Ridgley); mentális problémákkal küzdők és idősek életminőségét javító (Lee Willingham); hajléktalanok (Shelly Coyne), menekültek (Kinh Tien Vu, Andrea Creech) vagy marginalizált fiatalok (Christine D’Alexander, Sara Zanussi) problémáira figyelmet felhívó kezdeményezésekről. Céljuk minden esetben az volt, hogy kapcsolatot alakítsanak ki a többségi társadalom és az abból kirekesztett rétegek tagjai között, ezáltal csökkentsék a velük kapcsolatos előítéleteket, felkeltsék a szolidaritást és aktív segítő szándékot. Ugyanakkor Kathleen Turner ír énekesnő és zeneszerző saját dalaival illusztrált, önreflektív előadásában felhívta arra a figyelmet, hogy a közösségi zenélésnek nem feltétlenül célja, hogy deklaráltan társadalmi változást idézzon elő, hanem, hogy egy biztonságos, nyitott, elfogadó légkört teremtsen, ahol a résztvevők kölcsönösen törődnek egymással. Ez egyben lehet cél is, de szükséges kiindulópont bármilyen további lépéshez.

A háború vagy természeti csapás sújtotta felnőttek és gyerekek számára szervezett zenei programokról szóló beszámolók (Te Oti Rakena, Gillian Howell) mellett különösen megható volt a szeminárium idején áradással sújtott Japánból érkezett egyetemi hallgatók és tanáruk (Ikuko Shitamichi) által tartott

---

⁵ Bartleet, B. and Higgins, L. (2018), p. 2.

foglalkozás, amely a 2011-es földrengés és szökőár emlékére írt „Hana wa saku” [„A virágok majd kinyílnak”]⁶ című dal közös éneklésével zárult, annak bemutatásaként, hogy hogyan nyerhet egy közösség bátorítást, vigaszt zenén keresztül.

Az előadások egy másik csoportja a közösségi zenei tevékenység mint tudományterület intézményesüléséről szólt. Hogyan integrálható a közösségi zenélés az egyetemi tantárgyak közé, milyen lehetőségek, határok, nehézségek és etikai kérdések merülnek fel a területtel kapcsolatos kutatásokban (Jennie Henley, Dave Camlin, Lee Willingham).

Számomra érdekes téma lett volna, de kevés előadó foglalkozott a közösségi zenei tevékenység és az azzal kapcsolatos kutatások nyomán szerzett tapasztalatok, gyakorlatok alkalmazásáról-alkalmazhatóságáról az iskolai oktatásban (Tavis Linsin hálózatielméletre épülő kutatása a diákok egymástól való zenetanulásáról érintette a kérdést).

Az EU által finanszírozott fejlesztési projektekkel kapcsolatos tapasztalataim nyomán különösen tanulságos volt Ruth Currie előadása⁷, amely számos, a kívülről finanszírozott programok hatásának számszerűsíthető, mérhető voltával kapcsolatos kérdést is felvetett, valamint utalt ezek etikai vonatkozásaira is. Mennyiben és hogyan mérhető egy-egy személy öröme/megrendülése, a közösségi összetartozás élménye stb. döntéshozók által meghatározott mutatók nyomán? A források elérésének feltételei mennyiben határozzák meg a tevékenységek körét, ill. felmerül-e annak veszélye, hogy a „beavatkozás” a forrást biztosító érdekcsoport sajátos céljainak eszközévé válik?

Saját előadásom („Műkedvelő zenei együttesek és kompetenciafejlesztés”) a közösségi zenélés transzferhatásait vetette össze a munkaerőpiacon elvárt képességekkel, és szintén kapcsolódott ehhez a kérdéskörhöz.

Vendéglátóinktól képet kaptunk a grúz zeneoktatásról, zenetörténetről, népzeneről, ill. megismerkedtünk az UNESCO által szellemi világörökségként számon tartott, különleges grúz többszólamú énekléssel is, mind koncertek, mind a Nana Mzhavanadze és Malkhaz Erkvandze vezette aktív részvételt igénylő műhelyfoglalkozások keretében. A fellépő együttesek az Ioloni Ensemble⁸, a Mcheli, valamint Tbilisi State University Choir voltak.

---

⁶ Angol felirattal meghallgatható: <https://www.youtube.com/watch?v=VuMIBNCTTFA>

⁷ „The Street Conductor and the Doorway Parade: Exploring Participation Inside and Outside of Measurable Impact”

⁸ Honlap: <http://ialoni.com/en/home/>

***

A szeminárium teljes programja és absztraktfüzete elérhető a szeminárium honlapjáról⁹.

*A szemináriumon, valamint az azt követő ISME világkonferencián való részvételt az **ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kara**, valamint a **Nemzeti Kulturális Alap** támogatása tette lehetővé. Köszönöm továbbá az **LFZE Kodály Intézete** által nyújtott segítséget!*

Polyák Zsuzsanna (ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola, LFZE Kodály Intézete)

---

⁹ https://www.isme-commissions.org/uploads/1/1/4/9/114996981/community_music_complete_abstracts_and_conference_information.pdf